

Izabela Lisiewicz

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Systematyzacja teoretycznych ujęć animacji społecznej

Animacja społeczna jest procesem wyróżniającym się złożonym społecznym kontekstem. Przede wszystkim, stanowi ona czynnik ułatwiający komunikację społeczną i redukujący społeczne konflikty. Poprawia klimat społeczny, a w konsekwencji wpływa na efektywniejsze zaspokojenie aspiracji zarówno jednostek, jak i grup społecznych (społeczności lokalnych). Ponadto, umożliwia przystosowanie jednostek i grup do rozmaitych zmian (kulturalnych, socjalnych, technicznych, ekonomicznych).

Prezentowany artykuł stanowi próbę przedstawienia zasadniczych aspektów rozstrzygnięć teoretycznych oraz kwestii praktycznych dotyczących animacji społecznej. Znaczna część pracy poświęcona została także osobie animatora i jego roli w procesie animacji. W dalszej kolejności scharakteryzowane zostały między innymi zasady rządzące procesem animacji i funkcje, jakie owa animacja winna spełniać. Całość zamyka analiza podstawowych barier i trudności typowych dla działań animacyjnych.

Słowa kluczowe: pedagogika społeczna, aktywizacja społeczności, animacja społeczna, animator, animowany, społeczność lokalna

Rozpoczynając rozprawę dotyczącą zjawiska *animacji społecznej*, ustalić należy, czym *animacja* w ogóle, bez dookreśleń, jest. Zgodnie z definicją zawartą w *Słowniku języka polskiego* (2013), za animację uznaje się „inicjowanie i pobudzanie jakichś działań”. *Nowy słownik pedagogiczny* z 1996 roku podaje, że termin animacja oznacza „pobudzanie, zachęcanie bądź wsparcie jakiejś osoby czy grupy w pracy nad sobą lub nad rozwiązaniem jakichś zadań” (Okoń, 1996, s. 25).

Co więcej, animacja rozumiana w taki sposób obejmuje kilka form realizacyjnych. Wśród nich znajdują się: *animacja edukacyjna* (pobudzanie przez wychowawcę aktywności własnej wychowanków), *animacja komunikacyjna* (dotycząca pomocy w nawiązywaniu kontaktu), *animacja integracyjna* (rozwijanie umiejętności niezbędnych w aktywnościach zespołowych) oraz *animacja kulturowa* (wpływanie na partycypację jednostek w życiu kulturalnym i intensyfikację twórczości kulturalnej) (Smith, 1999, 2009).

Jeśli sięgnąć do korzeni, to w języku łacińskim rzeczownik *anima* oznaczał ‘duszę’ (Smith, 1999, 2009), a czasownik *animare* – ‘powołać do życia, ożywić, tchnąć życie w coś, obdarzyć duszą’ (Smith, 1999, 2009).

Osoby anglojęzyczne używają czasownika „*to animate*”. Zawiera on w sobie znaczenia takie jak: ‘dawać życie; obdarzać inspiracją, wigorem; zachęcać; motywować’ (Dictionary.com, 2013). W języku angielskim kategoria ta wiązana jest najczęściej z pracą filmowców z dziedziny filmu animowanego. Ilustratorzy z serii obrazów tworzą pewną akcję, a poprzez ich „uruchamianie” odbiorca ma wrażenie spotkania z czymś żywym.

Ciekawe znaczenie pojęcia animacji nadaje się na terenach Francji i Włoch. Wiąże się je tam głównie z działalnością animatorów, tj. nieformalnych wychowawców, pracowników socjalnych i osób związanych ze sztuką (Smith, 1999, 2009).

Warto zaznaczyć, że słowniki z reguły podają dwa podstawowe znaczenia terminu „animować”. Pierwsze oznacza ożywianie *czegoś*, drugie, z kolei, ożywianie *kogoś*. To ostatnie ujęcie ma zatem aspekt humanistyczny i pedagogiczny, utożsamia bowiem animację z pobudzaniem, zachęcaniem oraz dawaniem bodźca, dzięki któremu podejmowane są przez osobę bądź osoby tak „inspirowane” rozmaite formy aktywności (Kopczyńska, 1993, s. 37).

Wielu autorów wskazuje na konieczność posługiwania się w działaniach animacyjnych różnymi metodami pedagogiki niedyrektywnej i aktywnej, które skoncentrowane są na przekształcaniu postaw, stosunków międzyjednostkowych oraz funkcjonowania zbiorowości, przy czym warto podkreślić, że działania takie skierowane są bezpośrednio na jednostki (Kopczyńska, 1993, s. 37).

W szczególności animacja społeczno-kulturalna traktowana jest jako swoisty system działań, które mają za zadanie pobudzać twórczą aktywność jednostek i grup, wpływać na komunikację społeczną, a także ożywić i modernizować środowisko poprzez jego integrację (Szmid, 2006, s. 87).

Reasumując, można za K.J. Szmidem (2006, s. 87) powiedzieć, że zasadniczym i najistotniejszym celem animacji jest „pobudzanie i rozwijanie twórczości, komunikacji międzyludzkiej, integracji i uczestnictwa”.

Animacja społeczno-kulturalna jest uruchamianiem sił społecznych, które obecne są w środowisku. Są to siły, za pomocą których dokonywać można dużych przemian o charakterze ekonomicznym, społecznym i kulturalnym, rezultatem których winien być harmonijny rozwój społeczeństwa w rozmaitych dziedzinach życia (Kargul, 1997, s. 104-105). Dzieje się tak dlatego, że animacja pobudza ludzi do uczestnictwa w sprawach, które bezpośrednio ich dotyczą. Skutkuje to więc realnym odgrywaniem przez nią zasadniczej roli w życiu społecznym (Kopczyńska, 1993, s. 3).

Animacja implikuje trzy powiązane ze sobą procesy społeczne:

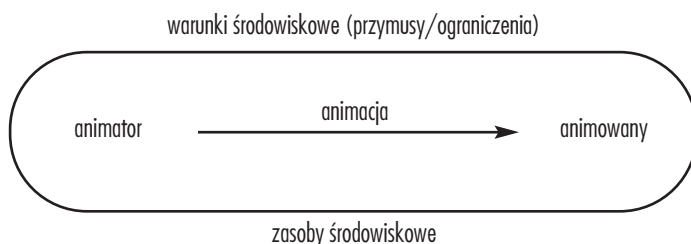
- 1) odkrywanie własnej kondycji – poprzez kreowanie warunków, w których wszystkie jednostki i grupy mogłyby „ujawniać się same sobie”, a przez to identyfikować drzemiące w nich problemy, pragnienia, potrzeby;
- 2) tworzenie związków (organizowanie stosunków) – poprzez formowanie kontaktów ludzi pomiędzy sobą oraz między twórcami a ich dziełami. Związki te wywodzą się z mechanizmów wzajemnego zrozumienia i akceptacji;
- 3) twórczość (kreatcja) – uwidaczniającą się za sprawą sprzężenia jednostek i grup z ich otoczeniem ze względu na działania twórcze, inicjatywę, ekspresję oraz odpowiedzialność (Żebrowski, 1987, s. 11).

Mówiąc o animacji, należy wspomnieć, że jest ona również specyficzną metodą edukacji kulturalnej. Stanowi w ten sposób ciekawy sposób oddziaływania, służący wychowaniu, a zarazem kształceniu jednostek, grup i środowisk „poprzez” kulturę oraz „do” kultury (w szerokim jej rozumieniu), a bazuje na wykorzystywaniu działań, mających na celu generowanie twórczych potencjałów, które aktywizują do różnych kreatywnych działań (integrujących ludzi także z otaczającym ich światem), wspierają rozwój duchowy, a zarazem uruchamiają chęć zgłębiania i kreowania kultury oraz promują funkcjonowanie w kulturze i aktywność społeczną (Jedlewska, 1999, s. 137).

Co ważne, w zależności od formy realizacji, metodę animacji opatruje się różnymi nazwami. Zagraniczna literatura przedmiotu wskazuje na trzy zasadnicze modele animacji, którymi są:

- 1) animacja kreatywno-ekspresyjna – w ramach tego podejścia animatorzy zachęcają i pomagają ludziom zaangażować się w muzykę, taniec, teatr i inne formy działalności, które mają sprawić im przyjemność, będą sprzyjać wyrażaniu siebie oraz uczeniu się. W tej odmianie typowa jest ona dla wspólnot i grup młodzieżowych, szkół, a także ośrodków opieki. Animacja ta w coraz większym stopniu wykorzystywana jest w pracy praktyków zajmujących się edukacją artystyczną. Animatorów można tu definiować jako praktykujących artystów (z dowolnej dziedziny sztuki), którzy wykorzystują umiejętności, talenty i osobowość w celu umożliwienia innym komponowania, projektowania, opracowywania, tworzenia bądź współpracowania z dziełami sztuki wszelkiego rodzaju;
- 2) animacja społeczno-kulturalna – w jej obszarze animatorzy współpracują z ludźmi (grupami), zarządzając społecznościami, w których owi mieszkańcy żyją. Animacja stanowi bodziec do emocjonalnego, psychicznego i fizycznego życia na danym obszarze, który skłania do zaangażowania się w szerszy zakres doświadczeń, poprzez które zyskuje się wyższy poziom samorealizacji, ekspresji siebie, a także świadomość przynależności do wspólnoty. Forma ta skorelowana jest z pojęciami odnoszącymi się do rozwoju społeczności lokalnych, kształcenia i nauk społecznych. Animatorzy mają tu na celu pomoc w rozwoju (indywidualnym i grupowym) możliwości uczestnictwa w zarządzaniu rzeczywistością społeczną i polityczną;
- 3) animacja czasu wolnego – obejmuje ona rozwijanie możliwości dzieci przedszkolnych i szkolnych poprzez: „przygodowe” place zabaw, świetlice, centra aktywności na świeżym powietrzu oraz organizowanie zajęć sportowych. W pewnym sensie pokrywa się tu z pracą poprzez zabawę, przygodę i wyjścia na zewnątrz placówki, która znana jest na obszarze Wielkiej Brytanii oraz USA. Ponadto intensyfikuje się tutaj udział pracowników koordynujących i prowadzących aktywności podejmowane w czasie wolnym na terenie komercyjnych miejscowości wypoczynkowych i innych miejsc turystycznych (Smith, 1999, 2009).

Pomimo funkcjonowania w literaturze przedmiotu różnych podejść do tematu animacji, za J. Żebrowskim (1991, s. 101-124) warto zaznaczyć, iż animacja jako pojęcie odnosi się do kwestii „rozwoju społecznego”. Owo „ożywianie” działalności (aktywności) jednostek i grup społecznych polega „(i) na wspieraniu i pomocy dla istniejących w społeczności lokalnej grup zorganizowanych lub (ii) na tworzeniu nowych, które będą aktywnie współuczestniczyć w życiu społeczności” (Łukasiak i Rokicka, 2013).



Rys. 1. Istota procesu animacji społecznej

Prowadząc analizy dotyczące ogólnych zagadnień związanych z animacją społeczną, nie sposób pominąć osoby animatora. Co ciekawe, w literaturze przedmiotu mnogość określeń animacji odpowiada bogactwu definicji animatora.

M. Kopczyńska uznaje na przykład, że mianem animatora winno określać się swoisty czynnik rozwoju jednostek oraz grup, którego działanie koncentruje się głównie na swoistej interwencji w środowisko. Interwencja ta odbywa się na gruncie powiązań pomiędzy: jednostkami i grupami, jednostkami i wytworami kultury, a także na płaszczyźnie relacji tychże jednostek i grup z większymi strukturami społecznymi. Aktywność taka bazuje na tak zwanych zasadach (wartościach) „wojujących” i ma charakter instytucjonalny, a więc posiada rozmaite formy (stowarzyszenie, instytucja społeczno-kulturalna, zbiorowość lokalna, instytucja kulturalna, ministerstwo). Dodatkowo, wykonywanie takiego działania wymaga posłużenia się wachlarzem różnorodnych technik. Osoba zajmująca się animacją winna stąd posiadać rozległe kompetencje i kwalifikacje (Kopczyńska, 1993, s. 345).

Podobną definicję animatora formułuje B. Skrzypczak. Autor ten podkreśla, iż animator społeczny jest praktykiem, który sprawnie potrafi posługiwać się technikami i narzędziami, które (wychodząc od kłopotów i pragnień społeczności), poprzez motywację oraz edukację, pozwalają na samoorganizację ludzi celem autonomicznego zaspokojenia ich potrzeb. Animator odpowiada za pobudzanie i kontrolowanie procesu społeczno-pedagogicznego, w którym pełni funkcję „katalizatora zmiany” (Skrzypczak, 2006, s. 81).

M. Komorowska i L. Rybotycka piszą natomiast, że animator jest osobą łączącą w sobie cechy, umiejętności oraz talent potrójny: pedagoga, psychologa i artysty (Komorowska i Rybotycka, 1981, s. 81).

Nieco odmienne spojrzenie na postać i rolę animatora proponuje między innymi P. Bernard, który przywołuje definicję skonstruowaną przez J. Dumazediera. Autor ten, twierdzi, że animator to osoba, która pojawiła się „obok kaznodziei, który już nie wystarczał, aby pobudzać ludzi do działania; pojawił się on obok nauczyciela, który poczuł się [...] zaatakowany przez animatorów działających obok szkoły i po szkole; [...] pojawił się obok działacza politycznego, który już nie potrafił animować społeczeństwa” (Bernard, 1988, s. 362).

Podsumowując powyższe definicje, za wspomnianym P. Bernardem stwierdzić można, że podstawowe znaczenie osoby animatora dla rozbudzania życia społecznego łączy się z tym, iż „jego działalność znajduje się na skrzyżowaniu wpływu na relacje społeczne i społeczną komunikację oraz oddziaływania kulturalnego [...]. Zrozumiałe jest zatem, jak bardzo cechy psychiczne i pedagogiczne osobowości animatora, jego motywacje, ideologia, przygotowanie mogą wpływać na sam proces animacji” (Bernard, 1988, s. 361).

Celem animatora staje się zatem takie wpłynięcie na osobę animowanego, aby ukształtował w niej postawę aktywności i kreatywności, twórczego życia i działania, wrażliwości na ludzkie problemy. Animowany winien odkryć własne twórcze potencjały, a zarazem rozbudzić wiedzę, potrzeby, zainteresowania oraz wrażliwość kulturalną. Bezpośrednie oddziaływanie animatora skupia się więc na wprowadzaniu animowanego w obszar kultury lokalnej, następnie narodowej i globalnej.

Rola, jaką pełni animator, wiąże się ściśle z wyróżnianymi w literaturze przedmiotu dwoma „obliczami” animacji. Pierwsze to podejście pasywne (ubierniające), gdzie ludzi traktuje się niczym przedmioty. To animator stara się tchnąć w innych ludzi życie i kształtuje ich. W podejściu aktywnym (aktywizującym) inne osoby uznaje się za podmioty, za „czynniki aktywne”, a więc za jednostki, które umieją działać samodzielnie, a co za tym idzie, przejmować inicjatywę. Animatorzy w tym podejściu starają się koncentrować na środowisku społecznym oraz interakcjach. Co więcej, wyszukują w ludziach ich chęć do otwarcia się na uczestnictwo. Animator ma tu za zadanie współpracować z innymi osobami, w celu eliminacji trudności, przed którymi stoją (Smith, 1999, 2009).

Warto podkreślić, że tym, co determinuje naturę animacji społecznej, jest zjawisko uczestnictwa ludzi oraz wzajemne intensyfikowanie aktywizacji, ważne jest bowiem, aby wykorzystując potencjał społeczny (i kulturowy), przekształcać (lub chronić przed niekorzystnymi przeobrażeniami) środowisko. Dla animacji społecznej, jako metody działania społecznego, bardzo ważne jest usytuowanie animatora wewnątrz owego środowiska, jednak z wyłączeniem roli owego animatora jako lidera (Klimczak-Ziółek, 2007, s. 87).

B. Jedleńska twierdzi, że do prymarnych zasad rządzących procesem animacji należą następujące postulaty:

- 1) odnajdywanie drzemiącego zarówno w jednostkach, grupach, jak i środowiskach społecznych pewnego potencjału (z reguły nie jest on uświadamiany oraz wykorzystywany);
- 2) inspirowanie ludzi do aktywnego udziału w kulturze i życiu społecznym);
- 3) brak dewaloryzowania rozmaitych upodobań kulturowych (rezygnacja z gradacyjnego stanowiska wobec odmiennych rodzajów kultury);
- 4) deskryptowa koncepcja stylów życia, jakie wybierane są przez grupy i społeczności, a co za tym idzie – poszanowanie dla rozlicznych systemów aksjologicznych;
- 5) nadanie podmiotowemu działaniu wartości o charakterze autotelicznym (Jedlewska, 2003, s. 37).

Oprócz tego, animacja społeczna, która rozumiana jest właśnie w taki sposób, spełniać może znaczną ilość funkcji. Za J. Żebrowskim można wymienić takie oto spośród nich:

- 1) przystosowanie do zmian natury społecznej, ekonomicznej i kulturowej – funkcja adaptacyjna;
- 2) uzupełnianie wiadomości, które konieczne są do utrzymania sprawności komunikacji, a także kompetencji społecznych – funkcja informacyjna;
- 3) zbliżanie się i integrowanie z grupą, środowiskiem społecznym oraz kulturą (i jej uniwersum) – funkcja integracyjna;
- 4) konstruowanie porozumienia z pozostałymi ludźmi, poprawne komunikowanie własnych poglądów, negocjowanie kompromisów, odnajdywanie się w sytuacjach konfliktowych funkcja komunikacyjna;

5) uczestnictwo w życiu społecznym oraz zaangażowanie dla środowiska – funkcja partycypacyjna (Żebrowski, 1991, s. 11).

Holenderski badacz G. van Enckewort wyróżnił natomiast cztery koncepcje działań animacyjnych, a więc i cztery odrębne funkcje, które są w nich pełnione. Podział, którego dokonał, dotyczy dziewięciu państw europejskich, jakie eksplorował pod względem przedsięwzięć animacyjnych. Pośród wyodrębnionych koncepcji znalazły się:

- 1) koncepcja wspólnotowa – animacja to forma tworzenia wspólnoty, a przede wszystkim wprowadzania do niej nowych osób (przeciwdziałania ich izolacji);
- 2) koncepcja partycypacyjna – animacja wzmacnia współdziałanie pomiędzy ludźmi. Miejsca, w których jest ona zapoczątkowywana i rozwijana, zyskują dużą rangę;
- 3) koncepcja emancypacyjna – animacja to instrument, za pomocą którego przezwycięża się ograniczenia społeczno-ekonomiczne (skutkujące utrudnieniami w rozwoju oraz marginalizacją jednych społeczności przy jednoczesnej dominacji innych);
- 4) koncepcja instrumentalna – animacja stanowi narzędzie w docieraniu do władzy, a także umożliwia kreowanie demokracji kulturalnej (Jedlewska, 1999, s. 89-91).

Reasumując rozważania dotyczące zadań, jakie pełni animacja społeczna, można przytoczyć pogląd J. Imhofa. Jego zdaniem, funkcja animacji to po prostu funkcja przysposabiania animowanych do nowych rodzajów życia w społeczeństwie. Dysponuje ona dwoma uzupełniającymi się aspektami, jakimi są: sposób na nieprzystosowanie oraz komponenta rozwoju indywidualnego i zbiorowego (Bernard, 1988, s. 344).

Animacja społeczna, która realizuje wszystkie wymienione powyżej funkcje i zadania, wykorzystuje rozmaite narzędzia i techniki aktywizujące. W konsekwencji poddaje się wielu typologizacjom.

Niezwykle ciekawa wydaje się typologia wyodrębniająca kryterium tzw. „centralnego pojęcia”. Zgodnie z nią, wyróżnia się animację społeczno-kulturalną, animację społeczno-wychowawczą oraz animację współpracy środowiskowej (Klimczak-Ziółek, 2007, s. 88).

Animacja społeczno-kulturalna jest historycznie najstarsza, kulturę uznając za kluczowe dla swej istoty zjawisko. Można powiedzieć, że usytuowana jest ona pomiędzy ekstensywnym a intensywnym popularyzowaniem różnych aspektów kultury. Animacja ta reprezentowana jest przez działalność instytucji kulturalnych. Z reguły obejmuje ona organizację przedstawień teatralnych, festynów, występów muzycznych i wyprzedaży wytworów artystycznych (Klimczak-Ziółek, 2007, s. 88).

Animacja społeczno-wychowawcza skorelowana jest z aktywnościami edukacyjnymi, wychowawczymi oraz opiekuńczymi, które uskutecznia się na terenie placówek kulturalnych i oświatowych. Posługuje się ona terminem „wychowanie”, a w konsekwencji aktywizację w sferze „wychowywania” traktuje jako główny cel. W praktyce polegać to może przede wszystkim na organizowaniu szkolnych wycieczek (plenerowych, rekreacyjnych i tematycznych), wykładów, dyskusji grupowych oraz różnych paneli dyskusyjnych (Klimczak-Ziółek, 2007, s. 88).

Animacja współpracy środowiskowej to zdecydowanie najnowsza inicjatywa spośród wyżej wspomnianych. Specyfika tej odmiany polega na mobilizowaniu społecznych „aktorów” z obszaru relacji: szkoła – rodzice –

środowisko lokalne oraz na zachęcaniu ich do wzajemnej współpracy i tworzenia wspólnoty. Dla animacji współpracy środowiskowej typowe jest więc wykorzystywanie pojęcia „partnerstwo lokalne” (Klimczak-Ziółek, 2007, s. 88).

Za J. Klimczak-Ziółek (Klimczak-Ziółek, 2007, s. 88-89) zauważyć można również, że „wybór spośród przedstawionych typów animacji w praktyce zależy od wielu czynników. Do najważniejszych należą: cel animacji, specyfika środowiska społecznego i beneficjentów, możliwości i umiejętności profesjonalistów i liderów-amatorów, a także zasoby materialne i finansowe”. Tak więc, „trudno [...] o uniwersalną receptę na sukces animacyjny implikowany typem animacji, tak jak trudno o jeden skuteczny, w każdym środowisku i w związku z każdym problemem, program animacyjny” (Klimczak-Ziółek, 2007, s. 88-89).

Osoby wykorzystujące w swej pracy animację winny uświadomić sobie pewne typowe trudności, na jakie mogą napotkać. Systematyzacji przeszkód pojawiających się w pracy animatora dokonał między innymi P. Bernard (Bernard, 1988, s. 369-374). Autor ten możliwe utrudnienia uporządkował w kilku grupach, według przyczyn ich występowania.

Pierwsza grupa to problemy, w których dominują ideologia i polityka. Animacja może bowiem wyrażać zarówno ideologię dominującą (wzmacniać istniejącą strukturę i włączać ludzi w „system”), jak i uwidaczniać zdecydowaną kontestację społeczeństwa (wspierać walkę polityczną). Poza tym, animatorzy narażeni być mogą na naciski ze strony polityków, a nawet usiłowania pozyskania za wszelką cenę (Bernard, 1988, s. 369-370).

W grupie drugiej znalazły się problemy, w których dominują zagadnienia instytucjonalne. Kluczowa zdaje się w tym miejscu kwestia znikomego nowatorskiego oddziaływania na instytucję (animator staje się wykonawcą decyzji instytucji) – gdy animacja ma charakter zinstytucjonalizowany, a także ryzyko niewielkiego zasięgu – w przypadku animacji „spontanicznej”. Co więcej, należą tu również trudności dotyczące kształcenia animatorów (Bernard, 1988, s. 370-371).

Do kolejnej grupy P. Bernard (1988, s. 371-372) zakwalifikował problemy, w których dominują kwestie psychologii i pedagogiki. Kłopoty animacji powstają się bowiem w stosunkach pomiędzy animatorem a uczestnikami animacji. Interakcje takie skutkować mogą różnymi napięciami i blokadami. Pojawiają się także bariery dotyczące samego animatora i jego motywacji oraz te, które związane są z różnymi postawami pedagogicznymi. Animacja różni się bowiem od szkolnictwa i kształcenia ciągłego, a jej celem jest nie tyle przekazywanie umiejętności działania (*savoir-faire*), co umiejętności życia (*savoir-etre*). Ponadto, praktyka winna być spójna z ideologiczną koncepcją animacji oraz jej programem, który dotyczy danego społeczeństwa. W aspekcie pedagogicznym odnosi się to do możliwości wyboru pomiędzy pedagogiką autorytarną, niedyrektywną i demokratyczną.

Do ostatniej grupy przeszkód pojawiających się w pracy animatora należą problemy, w których dominują zagadnienia socjologiczne i kulturalne. Podstawowymi kwestiami są tu występowanie lub brak: odpowiedniości animacji społeczno-kulturalnej wobec żądań ludzi, inicjowania (dynamizowania) przemian społecznych, partycypacji kulturalnej oraz postępu społecznego (Bernard, 1988, s. 373-374).

Podsumowując całość rozważań na temat animacji społecznej, należy zaznaczyć, że jej rola w życiu współczesnych ludzi ewoluje wspólnie z rozwojem społeczeństwa masowego. Animacja staje się receptą

na utratę poczucia tożsamości społecznej, kryzys normatywny, zanik bezpieczeństwa aksjologicznego, a także na izolację i bierność społeczno-kulturową. Z drugiej strony, pomaga ona budować tak zwaną europejską tożsamość, konstruowaną na bazie tożsamości lokalnej. Zadaniem animacji staje się też integracja lokalnych społeczności, a w konsekwencji likwidacja barier natury kulturowej oraz reorganizacja (modernizacja) społecznej komunikacji. Ogromną rolę odgrywa ona także w kwestii promowania i wdrażania edukacji permanentnej, gdzie wiodącym celem staje się rozwój skorelowany z wyrównywaniem szans społecznych (Klimczak-Ziółek, 2007, s. 90-91).

Za D. Ilczuk (2002, s. 27), warto podkreślić, że animacja społeczna ogromne znaczenie ma również w procesie budowania społeczeństwa obywatelskiego, niezaprzeczalny jest bowiem fakt, iż oddolne inicjatywy wraz z zaangażowaniem rozmaitych grup lokalnych stanowią zasadniczą siłę społeczną w tym procesie. W takim ujęciu, animacja staje się czynnikiem, który za pomocą przeprowadzania wielu zmian (politycznych, kulturowych, ekonomicznych i społecznych) kształtuje demokrację.

Bibliografia

- Bernard P. (1988). Problematyka animacji społeczno-kulturalnej. W: M. Debesse, G. Mialaret (red.) *Rozprawy o wychowaniu. Rola i kształcenie nauczycieli, edukacja permanentna, animacja*. Warszawa: Wydawnictwo PWN.
- Dictionary.com. (2013). <http://dictionary.reference.com/browse/animate?s=t>, [dostęp: 15.11.2013].
- Ilczuk D. (2002). *Polityka kulturalna w społeczeństwie obywatelskim*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Jedlewska B. (1999). *Animatorzy kultury wobec wyzwań edukacyjnych*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Jedlewska B. (2003). Animacja jako strategia budowania partnerskiego modelu edukacji kulturowej w społecznościach lokalnych. W: M. Mendel (red.) *Animacja współpracy środowiskowej*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Kargul J. (1997). *Od upowszechniania kultury do animacji kulturalnej*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Klimczak-Ziółek J. (2007). Animacja społeczna w teorii i praktyce. Wybrane zagadnienia. W: S. Pawlas-Czyż (red.) *Praca socjalna wobec współczesnych problemów społecznych*. Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne „Akapi”.
- Komorowska M., Rybotycka L. (1981). *Animator przewodnikiem po sztuce i życiu*. W: M. Tyszkowa (red.) *Sztuka i dorastanie dziecka*. Warszawa – Poznań: Wydawnictwo PWN.
- Kopczyńska M. (1993). *Animacja społeczno-kulturalna: podstawowe pojęcia i zagadnienia*. Warszawa: Wydawnictwo Centrum Animacji Kulturalnej.
- Łukasiak P., Rokicka P. (2013). Zintegrowana animacja społeczna na rzecz dobra wspólnego: społeczności lokalne a społeczności wirtualne. http://www.lokalnepartnerstwa.org.pl/file/fm/BIBLIOTEKA/manuale/Zintegrowana_animacja_spoleczna.pdf, [dostęp: 15.11.2013].
- Okoń W. (1996). *Nowy słownik pedagogiczny*. Warszawa: Wydawnictwo Żak.
- Skrzypczak B. (2006). Metoda animacji społecznej – zasadnicze aspekty praktyki edukacyjnej. W: W. Theiss, B. Skrzypczak (red.) *Edukacja i animacja społeczna w środowisku lokalnym*. Warszawa: Wydawnictwo Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL.
- Słownik języka polskiego PWN. (2013). <http://sjp.pwn.pl/lista.php?co=animowany,fxc> [dostęp: 17.11.2013].

- Smith M.K. (1999, 2009). *Animateurs, animation and fostering learning and change. The encyclopaedia of informal education*. www.infed.org/mobi/animateurs-animation-learning-and-change, [dostęp: 15.11.2013].
- Szmidt K.J. (2006). Problemy twórczości pomocy w tworzeniu w teorii działalności kulturalno-oświatowej i animacji społeczno-kulturalnej. W: B. Jedleńska (red.) *Akademickie kształcenie animatorów i menadżerów kultury w Polsce*. Lublin: Wydawnictwo Verba.
- Żebrowski J. (1987). *Zawód i osobowość animatorów kultury w świetle nowych koncepcji wychowania zintegrowanego*. Gdańsk: Wydawnictwo Wojewódzki Ośrodek Kultury.

Summary

Systematization of theoretical approaches in social animation

Social animation is a process which is distinguished by a complex social context. First of all, it is a factor that facilitates social communication and reduces social conflict. It improves social climate and, consequently, affects more effective satisfaction of aspirations of both individuals and social groups (local communities). Moreover, it allows for individuals and groups to adapt to various changes (cultural, social, technical, economic).

The article is an attempt to present the essential aspects of theory and practice concerning social animation. A significant part of the work was devoted to the animator and its role in the process of animation. Subsequently, the article describes, among other things, the principles that govern animation process and the functions which this animation should meet. The entire article closes with an analysis of fundamental barriers and difficulties of animation activities.

Key words: social pedagogy, community mobilization, social animation, animator, animated, local community